

เกษตรกร GAP ตัดต้นแห่งชาติ

สุวิภา คำแหง

ในขณะที่เรายังต้องเผชิญกับสถานการณ์ไวรัส COVID-19 ซึ่งกำลังระบาดและยังไม่มีที่ท่าว่าจะสงบลง เข้าสู่สภาวะปกติได้เมื่อใดนั้น เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียด หรืออาจเป็นการจุดประกายในการเปลี่ยนอาชีพ ให้กับใครหลาย ๆ คนที่ได้รับผลกระทบหลังจากสถานการณ์ครั้งนี้ได้ผ่านพ้นไป จดหมายข่าวผลิใบฯ ฉบับนี้ พี่ชัยยน จะขอนำผู้อ่านเข้าสู่เรื่องเล่าของเกษตรกรตัดต้นแห่งชาติ ซึ่งฉบับที่แล้วได้กล่าวถึง สาขาเกษตรอินทรีย์ไปแล้ว ฉบับนี้พี่ชัยยนจะขอลำดับถึงอีกหนึ่งสาขา คือ สาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช โดยจากนี้ไป พี่ชัยยน ขอนำทุกท่านไปทำความรู้จักกับคุณสมชาย เจริญสุข เจ้าของสวนชมพู่กับจันท์กร์ เกษตรกรตัดต้นแห่งชาติ สาขา การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช ประจำปี 2563

ประวัติเกษตรกร

นายสมชาย เจริญสุข ปัจจุบันอายุ 53 ปี อยู่บ้านเลขที่ 36/1 ตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี จบการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นผู้ก่อตั้งสวนชมพู่ทับทิมจันทร์ในนาม “ชมพู่สวนเจริญสุข” บนพื้นที่ทั้งหมด 15 ไร่ ซึ่งเป็นทั้งสถานที่ ประกอบอาชีพและที่อยู่อาศัยด้วยเช่นกัน สวนชมพู่แห่งนี้เกิดมาจากความมุ่งมั่นตั้งใจของคุณสมชาย เจริญสุข เกษตรกรเจ้าของสวนที่ต้องการจะผลิตชมพู่ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานภายใต้แนวคิด “พัฒนาและแบ่งปันความรู้”

คุณสมชาย เล่าว่า ก่อนที่จะมายึดอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนชมพู่ ชีวิตผ่านการเปลี่ยนอาชีพมาหลายต่อหลายครั้ง ซึ่งเดิมครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรปลูกพืชผักและผลไม้โดยทั่วไป ช่วงเวลาที่ไม่มีปัญหา ก็สามารถขายผลผลิตได้ราคาดีส่งผลให้มีรายได้ดีไปด้วย แต่บางช่วงเวลาที่ประสบปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำ

ก็สามารถทำให้ขาดทุนได้เช่นกัน ปัญหาเหล่านี้เป็นเหตุผลที่ทำให้คุณสมชาย ตัดสินใจอย่างง่ายดายที่จะละทิ้งอาชีพเกษตรกร เพื่อไปหาเส้นทางประกอบอาชีพใหม่ ๆ ทั้งการเป็นตัวแทนขายประกันชีวิต เป็นพ่อค้าขายเสื้อผ้า ถึงแม้อาชีพเหล่านี้จะทำให้ตนเองมีรายได้ดี แต่เมื่อประเทศอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างแยะ อาชีพที่ทำอยู่กลับกลายเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง อาจเนื่องจากในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ผู้คนส่วนใหญ่ต้องคำนึงถึงเรื่องปากท้องมากกว่าการซื้อประกันชีวิต การหาซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ และนั่นก็เป็นสาเหตุที่ทำให้คุณสมชาย ต้องตัดสินใจใหม่อีกครั้ง

ในปี พ.ศ. 2538 คุณสมชาย เริ่มหันกลับมามองอาชีพเกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว เรียกได้ว่าน้อยคนนักที่ลูกเกษตรกรอย่างคุณสมชาย เมื่อได้ลองเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่นที่ไม่ต้องตากแดดตากฝน แล้วทิ้งความสบายเหล่านั้น หวนกลับมายึดอาชีพเกษตรกรอีกครั้ง คุณสมชาย เริ่มต้นจากการเช่าพื้นที่จำนวน 15 ไร่ และตัดสินใจปลูกมะนาว เพราะคิดว่าเป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่ายน่าจะทำได้เป็นอย่างดี เมื่อเวลาผ่านไปทุกอย่างก็ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด ช่วงเวลานั้นมะนาวราคาตกต่ำอย่างมาก ในขณะที่ต้นทุนการผลิตกลับสวนทางกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้โครงการทำสวนมะนาวถูกพับเก็บไว้อย่างถาวร แต่ด้วยหัวใจที่ยังรักในอาชีพเกษตรกร จึงพยายามมองหาพืชชนิดใหม่เข้ามาปลูกทดแทนและในขณะนั้น “ชมพู่พันธุ์ทับทิมจันทร์” กำลังมีชื่อเสียงโด่งดังเพราะเป็นชมพู่สายพันธุ์ใหม่ มีลักษณะโดดเด่นคือผิวสีแดงสด เนื้อแน่น รสชาติอร่อย ผิวผลค่อนข้างหนาและเป็นที่ยอมรับของตลาด แต่ยังไม่นิยมปลูกมากนัก จึงทำให้มีราคาค่อนข้างสูง จุดแข็งนี้เองที่คุณสมชาย มองเห็นช่องทางและโอกาสในการทำอาชีพเกษตรกรอีกครั้ง

การเป็นเกษตรกรสวนชมพู่เริ่มต้นจากชมพู่ทับทิมจันทร์ จำนวน 200 ต้น เพื่อทดลองปลูกในพื้นที่ 5 ไร่ แทนการปลูกมะนาวที่มีอยู่เดิม จากนั้นชมพู่ได้ถูกขยายพื้นที่ปลูกเรื่อยมาจนเต็มพื้นที่ 15 ไร่ ในปัจจุบัน

การบริหารและการจัดการสวนตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช

คุณสมชาย เริ่มขอการรับรอง GAP พืช ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยปฏิบัติและคงไว้ซึ่งระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืชอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบและถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นนำไปปฏิบัติจนเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพเป็นอย่างยิ่ง สวนเจริญสุขมีการบริหารจัดการที่ดีตั้งแต่การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม การวางแผนการผลิต การบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ การจัดการด้านแรงงาน ด้านการตลาด คุณสมชายกล่าวว่า “ผลผลิตพรีเมียม ต้องมาจากการจัดการสวนที่เป็นระบบ”

● ลักษณะพื้นที่

- สวนเจริญสุขมีลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบยกทรง ดินเป็นดินเหนียว พื้นที่โดยรอบไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีอันตราย จุลินทรีย์ก่อโรค และโลหะหนัก มีการทำผังแปลงและรหัสแปลงปลูกเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ มีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างเหมาะสมโดยใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก เช่น มูลค่างควา ทำให้โครงสร้างดินร่วนซุย ระบบรากทำงานได้ดี ส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

● แหล่งน้ำ

- ที่ใช้ในกระบวนการผลิต มาจากน้ำซับ ให้น้ำโดยใช้เรือ โดยให้น้ำบริเวณโคนต้น สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ

● การใช้สารเคมีทางการเกษตร

- ใช้อย่างถูกต้องตามคำแนะนำบนฉลาก และขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร มีสถานที่เก็บสารเคมีอย่างมิดชิด และแยกเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน

● การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

- มีสถานที่เก็บเครื่องมืออุปกรณ์เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้งาน มีการทำความสะอาด และตรวจสอบซ่อมแซมก่อนและหลังการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ

● การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต

- ในช่วงบำรุงต้น ใส่ปุ๋ยคอกบริเวณรอบทรงต้น อัตรา 2 กิโลกรัม/ต้น ร่วมกับใช้ปุ๋ยสูตร 18-4-0 อัตรา 25 กิโลกรัม/ไร่ สลับกับการให้ปุ๋ยสูตร 8-24-24 อัตรา 25 กิโลกรัม/ไร่ สำหรับระยะกระตุ้นตาดอก ใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ควบคู่กับสูตร 0-0-60 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ เพื่อเพิ่มความหวาน

● การจัดการโรคและแมลง

- ฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อราไปพร้อมกับการให้ปุ๋ยทางใบ หากพบโรคพืช เช่น โรคแอนแทรคโนส ซึ่งพบในช่วงการผลิตชมพู่นอกฤดู จะป้องกันกำจัดโดยการให้ สารเคมีแมนโคเซบร่วมกับการตัดแต่งกิ่งทรงพุ่มให้โปร่ง กำจัดส่วนของพืชที่มีโรคและแมลงทำลาย โดยการขนย้ายไปทำลายนอกแปลง เพื่อลดการสะสมของโรคและแมลง หากพบปัญหาแมลงวันผลไม้ ใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานตามระบบ IPM ของกรมวิชาการเกษตร

● การตัดแต่งกิ่ง

- โดยตัดแต่งกิ่งครั้งแรกเมื่อต้นอายุ 7-8 ปี เนื่องจากทรงพุ่มที่แน่นทึบทำให้ทำงานยาก โดยตัดแต่งกิ่งบริเวณโคนต้น ให้กิ่งแรกมีความสูงจากพื้นดินประมาณ 1-1.5 เมตร และตัดแต่งกิ่งด้านบนให้มีความสูงไม่เกิน 2-2.5 เมตร ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งกิ่งคือปลายฝนต้นหนาว ระหว่างนั้นก็ตัดแต่งกิ่งที่แตกออกใหม่อย่างต่อเนื่อง จากนั้นใช้ไม้ไผ่ค้ำยันเพื่อป้องกันกิ่งฉีกขาด

● การห่อผล

- เริ่มห่อผลภายในเวลา 14 วัน หลังไหมดอกร่วงโดยใช้ถุง High Density Polyethylene (HDPE) ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ก่อนห่อผล ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา และแมลงศัตรูพืชที่ติดอยู่กับผล สำหรับเทคนิคทำให้ผลชมพู่สวยคือ การห่อแบบไขว้กัน 4 ผล เต็ดลูกตรงกลางทิ้งทำให้ผลมีขนาดใหญ่สม่ำเสมอ เว้นระยะห่างต่อช่อประมาณหนึ่งไม้บรรทัด จำกัดช่อดอกโดยการเด็ดทิ้งให้มีประมาณ 150 ช่อต่อต้น

● การเก็บเกี่ยว

- เก็บเกี่ยวเมื่อชมพู่มีอายุประมาณ 90 วัน (หลังออกดอก) โดยการตัดผลผลิตทั้งช่อ และจะไม่เปิดปากถุงที่ห่อผลผลิตจนกว่าจะถึงโรงคัดบรรจุ เพื่อป้องกันแมลงวันผลไม้ติดมากับผลผลิต จากนั้นเก็บใส่ภาชนะบรรจุที่สะอาด และนำไปคัดบรรจุต่อไป

● การบันทึกและการควบคุมเอกสาร

- มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างละเอียดทุกขั้นตอนทำให้สามารถทวนสอบข้อมูลการผลิตได้

● การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- จะคำนึงถึงระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก โดยการใช้สารเคมีในอัตราที่เหมาะสมและจำเป็นเท่านั้น

● การจัดการสุขลักษณะภายในสวน

- มีการดูแลรักษาพื้นที่ปลูกอย่างสม่ำเสมอ ไม่เผาทำลายเศษซากพืชในแปลง ไม่ปล่อยของเสีย เช่น น้ำทิ้ง น้ำล้างผลผลิต และสารเคมีลงสู่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับน้ำเสียที่เกิดจากครีวเรือนมีการจัดการที่เหมาะสม ปนเปื้อนลงสู่พื้นที่ปลูก และสิ่งแวดล้อม

● การบริหารจัดการด้านแรงงาน

- ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก และจ้างแรงงานเพิ่มในฤดูกาลเก็บเกี่ยว

● จัดการด้านการตลาด

- สวนชมพู่เจริญสุข วางแผนการผลิตชมพู่ออกสู่ตลาด จำนวน 2 รุ่น คือในฤดู (กุมภาพันธ์-มีนาคม) และนอกฤดู (กรกฎาคม-สิงหาคม)

● การจำหน่ายผลผลิต

- มีตลาดรองรับทั้งตลาดในและต่างประเทศ โดยตลาดต่างประเทศจะมีรถของบริษัทมารับผลผลิตที่สวน ส่วนตลาดในประเทศส่งขายให้กับ Tops Supermarket และจำหน่ายออนไลน์ คุณสมชายกล่าวว่า “ผมมองว่าการขายของออนไลน์เหมาะกับสังคมยุคสมัยนี้ ซึ่งเป็นยุคแห่งการเร่งรีบ โดยที่ผู้ซื้อไม่ต้องออกไปช้อปปิ้ง ก็สามารถได้รับประทานชมพู่สด ๆ จากสวน การใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อโซเชียลมีเดียให้เป็นประโยชน์ นอกจากจะช่วยเพิ่มช่องทางการตลาดแล้วยังเป็นอีกช่องทางในการประชาสัมพันธ์ทำให้สวนชมพู่เจริญสุข เป็นที่รู้จักมากขึ้นอีกด้วย” ถือได้ว่าเป็นเกษตรกรที่มีความคิดก้าวไกล มีแนวคิดในการป้องกันและรองรับปัญหาในอนาคตได้อย่างตรงจุดและทันสมัย ตอบรับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันที่กำลังจะปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ชีวิตตามแบบฉบับวิถี New normal

การขยายผล

ปัจจุบัน สวนเจริญสุขเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายโดยการเผยแพร่ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น วารสารเกษตร รายการโทรทัศน์ ช่อง work point ช่อง Thai Pbs รายการหอมแผ่นดิน (สวนของความเพียร) รายการเกษตรสร้างชาติ รายการก้าวไกลกับกรมวิชาการเกษตร ทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำกลุ่มผู้นำชุมชน เช่น เป็นประธานตลาดเกษตรกรจังหวัดราชบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิสภาเกษตรจังหวัดราชบุรี (ด้านพืชสวน) เป็นคณะกรรมการของกลุ่มดอนเอ็ดดอนคา เป็นที่ปรึกษาผู้ปลูกมะนาวบ้านแพ้ว ดำเนินสะดวก รวมถึงเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ตามคำรับเชิญ

สวนเจริญสุขแห่งนี้ถูกสร้างขึ้นมาด้วยความรักและความเอาใจใส่ของคุณสมชาย ปัจจุบันกลายเป็นทั้งห้องปฏิบัติการให้กับนิสิตและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ขอพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในการทำงานวิจัยจนสามารถผลิตนิตินิตที่มีคุณภาพและงานวิจัยที่มีคุณค่าซึ่งจะเป็นองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศชาติในอนาคต เป็นห้องเรียนเสมือนจริงของเกษตรกรและบุคคลผู้ที่สนใจทั้งในและต่างประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาเรียนรู้การผลิตชมพู่ทับทิมจันทร์มีคุณภาพเพื่อส่งออกตามระบบ GAP พืชผสมผสานกับระบบ IPM ของกรมวิชาการเกษตร ทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับนักท่องเที่ยวที่เป็นสาย Eco-tourism รวมถึงเป็นห้องประชุมในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้คนที่มีความสนใจและจุดมุ่งหมายเดียวกัน

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

จากประสบการณ์การทำสวนชมพู่ที่สั่งสมมายาวนานกว่า 20 ปี การคิดพัฒนารูปแบบการผลิตให้เหมาะสม ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะผลิตชมพู่ให้มีรสชาติอร่อย มีคุณภาพ ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ส่งผลให้ชมพู่จากสวนเจริญสุข เป็นสินค้าคุณภาพอยู่ในระดับพรีเมียม ผลผลิตเป็นที่เชื่อมั่น เป็นที่ยอมรับของลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ และผลงานของสวนเป็นที่ประจักษ์มากมาย เช่น

- ได้รับการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน
- ได้รับการขึ้นทะเบียนสวนชมพู่ที่ได้ปฏิบัติตามมาตรการควบคุมแมลงวันผลไม้ (GAP plus) ที่ส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

- ได้รับคัดเลือกเป็นสินค้าคุณภาพของจังหวัดราชบุรี
- ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดผลผลิต ในงานต่าง ๆ
- ได้รับคัดเลือกเป็นหนึ่งในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดราชบุรี
- เป็นแปลงต้นแบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานเพื่อการส่งออกชมพู่ทับทิมจันทร์
- ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช ประจำปี 2563 ซึ่งเป็นรางวัลล่าสุดที่ได้รับ

ผู้เขียนยอมรับว่านับถือในหัวใจที่เด็ดเดี่ยวและความมุ่งมั่นของคุณสมชาย เป็นอย่างมาก จากเรื่องเล่าเหตุการณ์ในอดีต ที่สวนเจริญสุขประสบกับปัญหาแมลงวันผลไม้อย่างหนักจนไม่สามารถส่งออกชมพู่ได้ ทำให้สวนชมพู่อื่น ๆ ที่รู้จักมักคุ้นพากันถอยหนีปัญหา และพร้อมยกธงขาวยอมแพ้ให้กับแมลงวันผลไม้ตัวเล็ก ๆ และยกต้นชมพู่ที่ปลูกมานานนับสิบปีให้เป็นสมบัติของแมลงวันทองโดยการโค่นทิ้งและเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น แต่สวนเจริญสุขสามารถผ่านพ้นปัญหาเหล่านั้นมาได้โดยการใช้สติและหัวใจในการแก้ปัญหาตั้งคำถามของคุณสมชายที่ว่า “ทำเกษตร จำเป็นต้องศึกษาพืชให้ชดก่อนทำ ต้องรู้ว่าพืชแต่ละชนิดต้องการอะไร มีนิสัยเป็นอย่างไร เพราะหากรู้ชัด เมื่อปัญหาเกิดการแก้ไขก็จะตรงจุด เพียงแค่นี้โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จก็มีมากขึ้น” ผู้เขียนเชื่อว่าหากท่านมีโอกาสได้ชิมชมพู่สวนเจริญสุข ท่านจะสัมผัสและรับรู้ความรักความเอาใจใส่ในการผลิตชมพู่ของคุณสมชาย ผ่านความอร่อยได้อย่างแน่นอน

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ยังคงติดตามมาจนถึงฉบับนี้ ขอให้ทุกท่านรักษาสุขภาพให้แข็งแรงและปลอดภัย ห่างไกลจาก COVID-19 ขอเป็นกำลังใจให้กับทุกท่านในการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตให้เข้ากับวิถี New normal หากมีโอกาสผู้เขียนหวังว่าจะได้กลับมาเขียนเล่าเรื่องราวและประสบการณ์ที่ได้พบเจอมา ให้ผู้อ่านได้รับรู้รับทราบกันในโอกาสต่อ ๆ ไป ผู้เขียนขอใช้พื้นที่จดหมายข่าวผลิใบๆ ฉบับนี้กล่าวคำอำลาทุกท่าน สวัสดิ์

ขอขอบคุณข้อมูล/ภาพ
นางสาวอติธรมณี สิงห์สุวรรณ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
กลุ่มถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5
Facebook : ชมพู่สวนเจริญสุข